

системи не спостерігається. Збільшення вегетативної маси рослин не завжди супроводжується збільшенням маси кореневищ.

Урожайність культури є результатом онтогенезу рослини, в процесі якого формуються структурні елементи, що визначають кількість урожаю і його якість. Умови вирощування культури впливають не тільки на ріст і розвиток рослин, але і на якісні характеристики. Головним компонентом що формує рослину є целюлоза, що становить до 59,8 %.

Високопродуктивне вирощування культури визначається не тільки метеоумовами вегетаційного періоду, але і умовами, що аналізуються в зимовий період. Проблема зимостійкості міскантусу гігантського займає особливе місце у технології вирощування. Сприятливі умови перезимівлі сприяють відновленню вегетації навесні.

Таким чином представлений аналіз обґрунтовує агроекологічні аспекти вирощування міскантусу гігантського у зоні нестійкого зволоження для розширення відновлювальних енергетичних культур з високим вмістом целюлози.

Список використаних джерел

1. Ivanyshyn V., Nedilska U., Khomina V., Klymysnena R., Hryhoriev V., Ovcaruk O., Hutsol T., Mudryk K., Jewiarz M., Wrobel M., Dziedzic K. Prospects of Growing Miscanthus as Alternative Source of Biofuel. Renewable Energy Sources: Engineering, Technology, Innovation: ICORES 2017, 2018. С. 801–812. DOI 10.1007/978-3-319-72371-6_78.
2. Недільська У.І. Агроекологічне обґрунтування перспективи вирощування міскантусу. *Аграрна наука та освіта в умовах Євроінтеграції* : матеріали наук.-практ. конф., 20–21 березня 2018 р. Кам'янець-Подільський, Тернопіль : Крок, 2018. С. 116–117.

Максим БОГУТСЬКИЙ

Здобувач другого (магістерського) рівня освіти
спеціальності 242 «Туризм»

Науковий керівник: **МАРУСЕЙ Тетяна**

канд. екон. наук, доцент кафедри

туризму та готельно-ресторанної справи

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,

м. Кам'янець-Подільський

ЗНАЧЕННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ ДЛЯ ЕКОЛОГО-ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

В умовах сьогодення посилення ролі туризму як для економічного, так і для соціально-культурного розвитку багатьох країн світу, а також загострення проблем, що невід'ємно пов'язані з його організацією та розвитком, змушують знаходити шляхи та механізми щодо нових, екологічно значимих напрямків його впровадження. Це стало умовою проведення адаптації основних положень та принципів концепції еколого-збалансованого розвитку до контексту туризму. Визначено, що основою еколого-збалансованого розвитку є необхідність встановлення балансу між задоволенням соціально-економічних потреб суспільства, захистом інтересів майбутніх поколінь та забезпеченням якісного екологічного стану довкілля [2].

Враховуючи особливості функціональної схеми туристичної галузі (використання природних та культурно-історичних ресурсів – надання туристичних послуг – отримання економічних прибутків), перші спроби визначення основ збалансованого туризму були зроблені ще у 1988 році Світовою туристичною організацією (СТО). Туризм – це напрямок, що веде до управління ресурсами таким чином, що економічні, соціальні та естетичні потреби можуть бути задоволені без спричинення значної шкоди довкіллю, порушення основних екологічних процесів та зміни природних екосистем. За даними Всесвітньої туристичної організації, у понад 40 державах світу туризм став основним джерелом наповнення бюджету, а у 70 країнах – однією з трьох основних статей. За останні десятиліття кількість туристів у світі неухильно

зростала і досягла третини населення планети. За прогнозами фахівців, XXI століття буде століттям туризму.

Первинним етапом розвитку екологічного менеджменту у світі можна вважати розробку в 1992 р. Стандарту в галузі систем екологічного менеджменту BS 7750 (Specification for Environmental Management System), який був розроблений Британським Інститутом Стандартизації відповідно до запиту Британської Конфедерації Промисловості. Згодом стандарт став підґрунтям для підготовки міжнародних документів, а саме:

- у 1992 році Європейським Співтовариством були підготовлені до видання «Вимоги до екоаудитування»;
- створена система екологічного менеджменту й екоаудиту (EMAS);
- у 1993 році були розроблені вимоги до створення Системи екологічного менеджменту й аудитування (Eco-management and audit scheme or EMAS).

Сучасною моделлю для розробки європейського рекомендаційного документа EMAS (Environmental Management and Audit System) послужив британський стандарт BS 7750. Стандарт містить вимоги до системи управління навколишнім середовищем, виконання яких необхідне для забезпечення охорони довкілля, а також стандарт дає можливість будь-якому підприємству створити свою власну ефективну систему екологічного менеджменту. EMAS було розроблено для оцінювання й поліпшення екологічних характеристик діяльності підприємств, створення умов для надання населенню екологічної інформації.

Основа екологічного менеджменту, відповідно до EMAS, формується зі складових:

- оцінка екологічної ситуації та визначення екологічних проблем;
- визначення завдань, що потребують розв'язання;
- проведення екологічного аудиту конкретних господарських об'єктів;
- впровадження екологічного менеджменту і запровадження екологічної політики. Впровадження системи екологічного менеджменту дає змогу

застосовувати системний підхід, чітко розподіляти обов'язки між робітниками, зменшувати витрати на сировину і ресурси. Такі схеми діють у Великобританії, Німеччині та США. В Україні з'являються лише перші проекти EMAS[4, 5].

Першорядними екологічними принципами збалансованого туризму передбачена мінімізація антропогенних тисків, утилізація відходів, використання енерго- та ресурсозберігаючих технологій та альтернативної енергетики, впровадження систем очищення та повторного використання води, зменшення хімічного та шумового забруднення від туристичного транспорту, розвиток нових, екологічно-орієнтованих видів туризму [2].

Спрямуванням впровадження даних принципів та їх реалізації може стати саме екологізація туризму. За рахунок її комплексності та узгодженості управлінських механізмів стане можливим досягнення визначеного принципами сталого розвитку балансу між реалізацією туристичного продукту та раціональним природоспоживанням. В її основі також закладена екологічна освіта, що, в свою чергу, є важливим засобом підвищення екологічної культури та розвитку екологічної свідомості населення. Екологізація дозволить провести повну переорієнтацію туристичної галузі не лише на рівні певного регіону, але й у глобальних масштабах.

Щодо екологізації туризму, то вона є науково-обґрунтованою, екологічно-орієнтованою управлінською діяльністю, яка направлена на поліпшення екологічного стану природних комплексів та об'єктів територій туристичної зацікавленості; збереження та відновлення порушених або змінених екосистем за рахунок зміни режиму (способу) їх використання; розрахунок та встановлення допустимої кількості туристів за певний туристичний сезон; модернізацію обладнання та очисних споруд, що застосовуються в туристичній інфраструктурі; підвищення культури виробництва туристичних послуг; екологічну освіту.

Отже, на даний час встановлено основні аспекти екологізації туризму для еколого-збалансованого розвитку, які полягають у збереженні та відновленні вразливих, екологічно нестійких природних територій; усуненні потенційних та

існуючих джерел впливів на довкілля в процесі туристичної діяльності; узгодженому плануванні туристичної активності з іншими видами економічної діяльності; впровадженні у туристичну галузь екологічно м'яких технологій; мінімізації тисків та навколишнє середовище за рахунок рівномірного розподілу туристів (у часі і просторі) та створенні альтернативних зон відпочинку. Саме ці принципи стимулюють екологізацію туризму як еколого-збалансованого розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу. URL: https://tourlib.net/books_green/dmytruk.htm
2. Ніколаєв К.Д. Екологізація та розвиток сільського зеленого туризму в Україні: монографія. К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. 153 с.
3. Максимів Л.І. Екологічна освіта в контексті парадигми сталого розвитку. Матеріали міжнародного науково-практичного семінару. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 124 с.
4. Марусей Т.В. Імперативи еко-інноваційного розвитку готельного господарства. *Ефективна економіка*. 2023. №3. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1300>. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.3.43>
5. Печенюк А.В., Печенюк В.І., Печенюк А.П. Проблеми формування ефективних інструментів екологічної політики в Україні. *International Scientific Conference Innovative Potential of Socio-Economic Systems: the Challenges of the Global World*, Part II, 2017. Lisbon, Portugal. Baltija Publishing. P. 63–66.
6. Смаль В. В. Світовий досвід розвитку екологічного туризму. *Укр. геогр. журн.* 2003. № 4. С. 58–64.
7. Сорокіна Г.О. Екологічний туризм: навч. посібник. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2013. 206 с.